

Aluehallintovirasto

Aluehallintoviraston suorittamat tarkastukset ja tukivalvonta siipikarjatiloiilla

12.1.2021

Lounais-Suomen aluehallintovirasto
Läänineläinlääkäri Heli Haukioja

Luennon sisältö

- Aluehallintoviraston tarkastustoiminta, otannat
- Täydentävien ehtojen valvonta:
 - Miksi valvotaan
 - Miten valvotaan ja kuinka paljon
 - Mitä valvotaan
 - Mahdolliset seuraukset?
- Valvonta siipikarjatuotiloilla
 - Kielletyt aineet, lääkejäämät, kirjanpito
 - Hyvinvoinnin valvonta
 - Elintarvikehygieniä
 - Munantuotantoa koskevat vaatimukset
- Miksi alkutuotannon hygieniä ja tartuntatautien hallinta on tärkeää? Käytännön riskinhallinta

AVI:n tekemät tarkastukset tuotantoeläintiloilla

- Täydentävien ehtojen (TE) -tarkastukset
- Otantaeläinsuojelutarkastukset, eläinsuojelulain 48 §:n mukaan
- Eläinsuojelulain 26 c §:n mukaiset tarkastukset broileritiloille kasvatustiheyden nostamisen yhteydessä
- Lääkekirjanpidon tarkastukset
- Eläinsuojelulain 39 §:n mukaiset epäilyyn perustuvat tarkastukset

AVIn suorittama otantavalvonta

- **Eu-eläinsuojeluotanta**
 - Vuosittain noin 30 tilaa LSAVIN alueella
 - Läänineläinlääkärin suorittama eläinsuojeluvalvontakäynti
 - Käynnin yhteydessä tehdään yleensä myös tilan lääkkeiden käytön tarkastus
- **Täydentävien ehtojen valvonta**
 - Satunnais- tai riskiperäinen otanta → **31** (4 satunnaista ja 27 kohdennettua) tilaa LSAVIN alueella 2019
 - Vähintään 1 % tiettyjä EU-tukia hakeneista tiloista
 - Naudat, siat, lampaat, vuohet, > 350 kanan munintakanalat, broilerit ja kalkkunat
- Muun valvonnan yhteydessä havaittu puute TE-vaatimuksissa → AVI laajentaa TE-valvonnaksi (hallinnollinen valvonta)

Täydentävien ehtojen (TE) valvonta

- Täydentävät ehdot ovat joukko vaatimuksia, joiden noudattaminen on useimpien viljelijätukien maksamisen ehtona
 - Vaatimukset ovat jo voimassa olevaa lainsäädäntöä
- Säädösperusta 2020
 - Neuvoston ja parlamentin asetus 1306/2013, Komission delegoitu asetus 640/2014 ja Komission täytäntöönpanoasetus 809/2014
 - velvoite jäsenmaalle järjestää TE-tarkastuksia
 - Maataloustukien toimeenpanolaki 192/2013 → kansallinen vaatimus
 - Valtioneuvoston asetus täydentävien ehtojen lakisääteisistä hoitovaatimuksista sekä niiden ja hyvän maatalouden ja ympäristön vaatimusten noudattamisen valvonnasta 7/2015 muut.124/2018
 - **2021 tilanne vielä avoin**
 - **Vuosittain on valvottu n. 1 % tiettyjä EU-tukia hakeneista tiloista**
 - **2020 koronatilanteen vuoksi on valvottu n. 0,5 % tiloista**

Täydentävien ehtojen valvonta

- Valvonta **maataloustoimintaan** liittyvää
- Jos tilalla eläimiä ei kasvateta tai pidetä maataloustarkoituksiin **ei** täydentävien ehtojen valvontaa kohdisteta näihin
- Kaikki maataloustarkoituksessa pidettävät ja kasvatetut tuotantoeläimet valvotaan, vaikka eläimistä ei olisi haettu maataloustukia
- **Jos** tilalla on maatiaiskanoja tai – kukkoja **ja** tila on solminut **alkuperäisrotujen kasvattajasopimuksen** → **kaikki valvotaan vaikka 1 kpl**

Sini Merikallio - Flickr: Roope tyttärensä Sipin kanssa tunkiolla kuopsuttelemassa

Täydentävien ehtojen (TE) valvonta

- AVIn valvontaan kuuluvat
 - Eläimistä saatavien elintarvikkeiden tuotanto ja turvallisuus
 - Tuotantotilojen hygienia
 - Maidon- ja munantuotannon hygieniavaatimukset
 - Lääkityskirjanpitoa koskevat vaatimukset
 - Eläinlääkejäämät
 - Tuotantoeläimiltä kielletyt aineet
 - Kasvinsuojeluaine- ja eläinlääkejäämät
 - Eläintaudit
 - TSE-taudit
 - Tuonti/vienti
 - Eläinten hyvinvointi
 - Eläinten merkitseminen ja rekisteröinti (yhteistyössä ELY:n kanssa)

AVIn suorittama TE-valvonta

- TE-otantantatarkastukset 2020
 - Koronaviruksen takia otantavalvontoja tehtiin normaalia vähemmän
 - Satunnais- tai riskiperäinen otanta → 14 (3 satunnaista ja 11 kohdennettua) tilaa LSAVIN alueella
 - Pääsääntöisesti yhdessä ELY-keskuksen rehuvalvojan kanssa
 - Naudat, siat, lampaat, vuohet, > 350 kanan munintakanalat, broilerit ja kalkkunat

- Muun valvonnan yhteydessä havaittu puute TE-vaatimuksissa → AVI laajentaa TE-valvonnaksi (hallinnollinen valvonta). Vuonna 2020 laajennus on tehty n. 30:lle tilalla.

TE-valvonta vuonna 2020

- Lounais-Suomen alueella 14 tilaa

- Siat
- Naudat
- Lampaat
- Broilerit

→ Laiminlyöntejä todettiin 4 tilalla

- Osa valvonnoista ei vielä valmiina, vierasainevalvonnan tulos ei vielä käytettävissä.

Muu valvonta tiloilla, joka voi johtaa TE-valvontaan

- 1) Elintarvikkeet (tuotantotilojen hygienia, tuotantoeläimiltä kielletyt aineet ja eläinlääkejäämät)
 - Tuotantotilojen hygienia tarkastukset (maitohygieniatarkastukset, kanalat; tulee laajenemaan myös lihantuotantotiloihin KELL)
 - Salmonellavalvonta (siipikarja, jalostussikalat KELL)
 - Vierasainevalvonta (tiloilla KELL, teurastamolla TEL)

- 2) Eläintaudit (TSE-taudit, tuonti/vientivaatimukset)
 - Lampaiden ja vuohien TSE-tarkastus (KELL)
 - Tuonti/ vientitarkastukset (KELL / LEL)

- 3) Eläinten hyvinvointi
 - Epäilyyn perustuvat tarkastukset (KELL / LEL), eläinsuojelulain 39 §
 - Otantaan perustuvat tarkastukset (ns. EU-eläinsuojelutarkastukset LEL), eläinsuojelulain 48 § n. 30 tilaa

Sekä riskiotantaan että satunnaisotantaan valituilla tiloilla tehdään tilan eläimille kaikki asiaan kuuluvat tarkastukset alla olevan taulukon mukaan.

riskiotannan osaotokset: tilan eläimet: riskiotannan osaotokset: Tarkastukset:	Nautatilat			Sikatilat	Siipikarja-tilat	Siipi-karja-tilat	Lammas-tilat	Vuohi-tilat	Muut
	Maidon tuotanto	Lihan-tuotanto	Vasikat	siat	broilerit, kalkkunat	munivat kanat	lampaat	vuohet	
Tuotantoeläimiltä kielletyt aineet	X	X		X	X				
Eläimistä saatavien elintarvikkeiden tuotantohygienia	X	X	X	X	X	X	X	X	X
Eläintaudit (TSE-vaatimukset)	X	X	X				X	X	
Eläinten hyvinvointi	X	X	X	X	X	X	X	X	X
Rehut	X	X	X	X	X	X	X	X	X

Kiellettyjä aineita, eläinlääkejäämiä ja lääkekirjanpitoa koskevat vaatimukset

1. Kielletyt aineet

- eläinten kasvua ja tuotantoa edistävät lääkeaineet (esim. stilbeenit, tyreostaatit, estradiolit, kokkidiostaatit tietyillä eläimillä)
- tuotantoeläimille kielletyt antibiootit (esim. kloramfenikoli)
- osalla TE-otantatiloista otetaan näytteitä (veri-, virtsa-, uloste-, vesi- tai rehunäytteitä), joiden tarkoituksena selvittää, onko tila käyttänyt kiellettyjä hormoneja tai antibiootteja

2. Eläinlääkejäämät

- laajennuksen kautta, jäämä löytynyt muun valvonnan yhteydessä (esim. Ruokaviraston vierasainevalvontaohjelman mukainen näyte, meijeri- tai teurastamoilmoitus)

3. Lääkekirjanpitoa koskevat vaatimukset

- kirjanpito kaikesta lääkityksestä, myös ennaltaehkäisevästä (loislääkkeet, rokotukset)
1. eläimen tai eläinryhmän tunnistustiedot
 2. lääkityksen antopäivämäärä
 3. lääkityksen aloittaja (eläinlääkäri, eläinten omistaja, hoitaja jne)
 4. lääkkeen/lääkerekhun käyttöaihe
 5. lääkkeen/lääkerekhun nimi
 6. lääkkeen määrä
 7. varoaika
 8. lääkkeen myyjä (/määrääjä)

Eläinten hyvinvointisäädösten noudattaminen

- 1) Pitopaikan yleiset vaatimukset
 - Rakenteet, tuotantotilan hygienia ja haittaeläimet
- 2) Tilavaatimukset
 - Kasvatustiheys
- 3) Eläinsuojan olosuhteet
 - haitalliset kaasut, valaistus, lämpötila
- 4) Hyvinvoinnista huolehtiminen
 - tarkastaminen, riittävän aikainen karsinta, puhtaus
- 5) Ruokinta ja juotto

<https://peda.net/naantali/velkuan-koulu/luokat-0-2/el1/bige/mrt4l/tuotantoel%C3%A4imet/kuvamappi/kana-ja-kalkkuna/kana>

Eläinten hyvinvoinnin vaatimukset tulevat:

- Eläinsuojelulaista (247/1996)
- Eläinsuojeluasetuksesta (396/1996)
- Valtioneuvoston asetus kanojen suojelusta (VNa 673/2010 muutoksineen VNa 376/2011)
- Valtioneuvoston asetus broilereiden suojelusta VNA 375/2011
- Valtioneuvoston asetus kalkkunoiden suojelusta VNa 677/2010

Yleisimmät haasteet

- Siipikarjajaloilla puutteet eläinsuojelulainsäädännön noudattamisessa harvinaisia
 - Selittämätön kohonnut kuolleisuus
 - Kasvatustiheyden ylitykset/ylitäyttö
 - Lintujen terveydentilan päivittäinen tarkastaminen

Eläimistä saatavien elintarvikkeiden tuotantohygienia (kaikki tilat)

4. Elintarvikkeiden jäljitettävyys

- AVI valvoo vain siipikarjan osalta, muilta tarkastetaan osana merkinnän ja rekisteröinnin valvontaa

5. Jätteiden ja vaarallisten aineiden varastointi

- elintarvikkeiden saastumisen näkökulmasta, mm. raatojen ja jätteiden käsittely

6. Elintarvikkeista ihmisiin siirtyvien tartuntatautien kulkeutuminen ja leviäminen estetään

7. Elintarvikkeiden tuotantoon liittyvistä ihmisten terveyden merkityksellisten tutkimusten tuloksista pidetään kirjaa

- salmonellavalvontaohjelma, broilereiden kampylobakteerivalvonta

- eläinten teurastiedot, muut alkutuotantopaikalla elintarvikelainsäädännön nojalla tehdyt tarkastukset

- valvonnassa katsotaan viimeisen vuoden tietoja, kirjanpidon säilytys yleensä 3 vuotta

Munantuotantoa koskevat vaatimukset

- Munia säilytetään vaatimusten mukaisesti
 - munien säilytysolosuhteet
- Kasvinsuojeluainejäämiä koskevat vaatimukset
 - jos löytyy elintarvikkeesta laajenee TE-valvonnaksi

KUVA: <https://www.maaseuduntulevaisuus.fi/maatalous/laittomasti-suomeen-tuotu-ik%C3%A4enn%C3%A4tyksi%C3%A4-rikkonut-tipi-kana-olisi-voinut-tuoda-maahan-tappavia-tauteja-1.178844>

Jos TE-vaatimuksissa todetaan puutteita

- Mikäli laiminlyöntejä → LEL antaa ehdotuksen mahdollisesta tukisanktiosta ELY-keskuksen täydentävien ehtojen koordinaattorille, joka kokoaa kaikki tilalle ko. vuonna tehdyt tarkastukset yhteen ja vahvistaa lopulliset sanktioprosentit → kunnan maatalousviranomaisen tekee lopullisen valituskelpoisen päätöksen
- Ylivoimaisesta esteestä tulee olla ilmoittanut ennen valvontaa 15 vuorokauden sisällä tilanteen havaitsemisesta maatalousviranomaiselle (esimerkiksi pitkäaikainen työkyvyttömyys tai poikkeuksellinen olosuhde)
- Laiminlyönnistä ei sanktioida, jos tilanne johtuu ylivoimaisesta esteestä

Tukisanktion muodostuminen

- Laiminlyönnin osalta arvioidaan laajuus, kesto ja vakavuus
 - Tavanomainen sanktioehdotus 3 %
 - Varhainen varoitus 0 %
 - 1-5 % sanktioehdotus
 - Tahallisuus, 20-100 %
 - Toistuvuus, mikäli samaan arviointikohtaan kuuluvassa asiassa havaitaan puutteita tietyn ajan sisällä uudelleen.
- Tukisanktioehdotuksesta kuullaan tuottajaa ennen sen lähettämistä täydentävien ehtojen koordinaattorille
 - Tuottajaa kuullaan sekä laiminlyöntihavainnosta että tukisanktioehdotuksesta

Miksi alkutuotannon hygienia ja tartuntatautien hallinta on tärkeää?

**SUOMALAINEN KANANMUNA ON HARVINAISEN TURVALLINEN
ELINTARVIKE**

Miksi alkutuotannon hygienia ja tartuntatautien hallinta on tärkeää?

Harvinainen tapaus: Viideltä suomalaiselta siipikarjatilalta on löydetty salmonellaa

Maatalous 01.06.2019
Tuulikki Viilo

Tiloista yksi sijaitsee Etelä-Suomessa ja loput Lounais-Suomessa.

KARI SALONEN

Salmonellatartunnat ovat Suomessa harvinaisia. Kuvituskuva.

Salmonella aiheuttaa yksin Yhdysvalloissa yli 1,2 miljoonan tartuntaa vuosittain. Riskin takia yhdysvaltalaiset kananmunat klooripestaan ja säilytetään jääkaapissa. Suomessa ihmisten salmonellatartunnat ovat pääasiassa peräisin ulkomailta.

Tarkan salmonellavalvonnan ansiosta suomalaiset kananmunat voi syödä vaikka raakana.

Miksi alkutuotannon hygienia ja tartuntatautien hallinta on tärkeää?

- *Kampylobakteerien esiintyvyys broilereilla oli edellisvuosien tapaan alhaisella tasolla. Vuonna 2018 kampylobakteerien esiintyvyys teurasbroilereilla kesäkaudella oli reilu kolme prosenttia, talvikautena tutkituissa broilereissa ei kampylobakteeria todettu. **Kampylobakteeri ja salmonella ovat yleisimmät ihmisillä todetut ruokamyrkytyksiä aiheuttavat zoonoosit Suomessa.***
- Vastustamalla jotakin tiettyä sairautta vastustamme samalla myös muita sairauksia.

Tautiriskien käytännön hallinta tiloilla

- Eläinliikenne
 - eläinaineksen hankinta kotimaasta / ulkomailta /eläinten siirrot
- Rehut ja kuivikkeet
 - tuontirehu (mahdollinen salmonellariski)
 - haittaeläimet (jyrsijät/linnut)
 - ruokintalinjastot
- Henkilö- ja ajoneuvoliikenne
- Tautisulku
 - (**MYÖS** tilan oman väen (isäntäväki, työntekijät) tulisi kulkea tautisulun kautta!)
- Vain välttämättömät henkilöt eläintiloihin
 - suojavaatteet (haalarit & päähineet) ja –jalkineet
 - opastus tilan käytännöistä (esim. huoltomiehet, uudet toimijat)

Tautiriskien käytännön hallinta tiloilla

- Ajoneuvot ja urakoitsijat
 - rehu- ja lantareittien risteäminen
 - jäteastioiden sijoittelu
 - yhteiskäytössä olevat koneet
 - raadot ja niiden käsittely
- Kontaktit ulkomaille
 - omat ja työntekijöiden matkat, ulkomaalainen työvoima (48 tunnin sääntö)
 - salmonellatesti
 - vierailualueen tautitilanteen selvitys
- Muut kotieläimet (sekatilat/siipikarja/siat)
- Pesut ja desinfiointit
- Sairastilat

Tautiriskien käytännön hallinta tiloilla

- Eläinten vastustuskyvyn lisääminen
 - hyvinvoinnista huolehtiminen
 - asianmukainen ruokinta ja veden saanti
- Tautiseuranta, teurastulosten arviointi, lääkitykset, tuotantoseuranta.
- Suunnitelmallinen terveydenhuolto
- Yhteistyö eri tahojen välillä
- Oman tilan tautiriskien kartoitus ja mahdolliset kriittiset pisteet

Kiitos!

<https://pixnio.com/fi/elaimet/linnut/kana/kana-siipikarjan-lintu-sulka-nokka-elain-kana>